Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3729/2011, ECLI:CZ:NS:2012:25.CDO.3729.2011.1

Číslo: 123/2012

Právní věta:

Jestliže celkové náklady vynaložené poškozenými na opravu věci nesloužily v plném rozsahu k uvedení věci do předešlého stavu, nýbrž šly zčásti na úpravu součástí věci nepoškozených škodnou událostí a zčásti došlo provedením opravy ke zlepšení dosavadního stavu věci, není škůdce povinen hradit náklady přesahující prostředky nezbytné k obnovení stavu do původní hodnoty. Na tom nic nemění okolnost, že poškození pečlivě vybírali z nabídek na provedení opravy a že zároveň využili škodnou událost ke zkvalitnění věci.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.06.2012

Spisová značka: 25 Cdo 3729/2011

Číslo rozhodnutí: 123

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Přípustnost dovolání

Předpisy: § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.
§ 442 odst. 1 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobci se domáhají zaplacení částky 90 124,35 Kč s příslušenstvím s odůvodněním, že dne 13. 5. 2001 v bytě žalovaných v E. ul. 21 v P. 6 praskla hadice podlahového topení a byl tak mimo jiné vytopen byt v jejich vlastnictví. Náklady na opravu poškozené bytové jednotky žalobcům částečně uhradila pojišťovna, nikoliv však celou částku 472 665,35 Kč, kterou vynaložili na uvedení bytu do původního stavu, ale pouze částku 382 541 Kč. Žalovaná částka je rozdílem mezi žalobci vynaloženou a pojišťovnou uhrazenou částkou.

Obvodní soud pro Prahu 6 mezitímním rozsudkem ze dne 13. 4. 2005, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 5. 10. 2005, vyslovil, že žaloba je co do základu důvodná. Bylo prokázáno, že žalobci utrpěli v souvislosti s únikem vody v bytě žalovaných škodu, přičemž spornou zůstala její výše. Žalované stíhala povinnost dbát na údržbu rozvodů vody, které je nutno považovat za součást bytu. Zanedbáním nezbytné péče porušili žalovaní prevenční povinnost ve smyslu § 415 obč. zák., a odpovídají proto žalobcům za škodu podle § 420 obč. zák.

Obvodní soud pro Prahu 6 rozsudkem ze dne 28. 3. 2007 uložil žalovaným povinnost společně a nerozdílně zaplatit žalobcům 67 754,35 Kč s příslušenstvím, co do částky 22 370 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Po provedeném dokazování k výši škody dospěl k závěru, že s ohledem na relativně krátkou dobu od zásadní rekonstrukce bytu žalobců předcházející škodní události, druh a kvalitu poškozených věcí, je možné vycházet při vyčíslení škody z ceny obvyklé, tj. z ceny, za níž lze v daném místě a čase pořídit náhradní věc. Žalobcům proto náleží plná částka vynaložená na výměnu dveří, stropních podhledů, vymalování, stěhování, úklid a nezbytnou výměnu elektroinstalace; v případě parketových podlah pak pouze v rozsahu 60 %. Přiznaná částka je tvořena spoluúčastí za investice provedené v souvislosti se škodní událostí v rozsahu 15 % a daní z přidané hodnoty z faktur vystavených za tyto prokázané investice. Žalobcům naopak nenáleží náhrada za práce provedené v bytě žalobců bez přímé souvislosti se škodní událostí (stropní podhledy), příp. v neprokázané výši (mytí oken, úklidové práce).

K odvolání všech účastníků řízení Městský soud v Praze usnesením ze dne 10. 10. 2007 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Uvedl, že nejsou dosud dány podmínky pro konečné rozhodnutí ve věci z důvodu nedostatečných skutkových závěrů o výši vzniklé škody. V rámci dalšího řízení bylo soudu prvního stupně uloženo doplnit dokazování s důrazem na zjištění, o kolik se v souvislosti s opravou bytu žalobců zvýšila jeho hodnota, dále rozsah nezbytně nutných malířských prací a v neposlední řadě rozdíly v kvalitě elektroinstalace před škodnou událostí a po ní.

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 16. 3. 2011 potvrdil rozsudek ze dne 12. 2. 2010 jímž O b v o d n í s o u d pro Prahu 6 žalobu v plném rozsahu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Soudy obou stupňů uzavřely, že žalovaní za vzniklou škodu odpovídají podle § 415 ve spojení s § 420 obč. zák. S odkazem na konstantní judikaturu dovolacího soudu (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2885/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1988, sp. zn. 1 Cz 82/88, publikovaný pod č. 25/1990 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) však dospěly k závěru, že jestliže se v rámci náhrady způsobené škody hradí pouze náklady nezbytné na uvedení věci do stavu bezprostředně před jejím vznikem s přihlédnutím k opotřebení věci, nemohou být žalobci se svým nárokem úspěšní, neboť podle znaleckého posudku činí účelně vynaložené náklady 249 109 Kč, tj. částku nižší, než činí náhrada již vyplacená pojišťovnou. Odškodnění žalobců je proto dostatečné, jde dokonce nad rámec účelně vynaložených nákladů; vyplacením požadované částky by se žalobci na úkor žalovaných bezdůvodně obohatili (§ 451 obč. zák.).

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání, jehož přípustnost dovozují z § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a namítají, že si počínali dostatečně obezřetně a dostáli potřebné míry opatrnosti, jestliže vybírali nejvýhodnější nabídku opravy od více oslovených společností. Pokud znalec následně dospěl k závěru, že vynaložené náklady nejsou v plném rozsahu nezbytně nutné k uvedení bytu do stavu před jeho poškozením, ačkoliv za škodu v plném rozsahu odpovídají, jde o rozpor s právem na spravedlivý proces. S odkazem na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2221/07, poukazují na to, že v konečném důsledku jsou to oni jako poškození, kdo ponese důsledky protiprávního jednání žalovaných. Dovolatelé nesouhlasí ani s rozhodnutím o nákladech řízení před soudem prvního stupně, neboť nebylo přihlédnuto k tomu, že žalobci byli úspěšní při prvním rozhodování soudu prvního stupně mezitímním rozsudkem. S odkazem na nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 129/06, dodávají, že v mechanické aplikaci § 146 odst. 2 o. s. ř. lze spatřovat prvky nahodilosti a libovůle, představující v konečném důsledku rovněž zásah do práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Ve věci se uskutečnilo značné množství jednání a místních šetření, nehospodárný postup soudu by rovněž neměl jít k jejich tíži jako poškozených a navrhují proto, aby byl zvážen výklad zásady úspěchu ve věci v jednotlivých stupních řízení. Ze všech uvedených důvodů navrhují, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu

řízení.

Žalovaní ve vyjádření k dovolání uvedli, že dovolání žalobců není přípustné, neboť soud prvního stupně nebyl vázán právním názorem odvolacího soudu, který ve zrušujícím rozhodnutí vytknul pouze neúplnost dokazování v rámci zjišťování výše způsobené škody; dovolateli předestřená otázka nemá rovněž zásadní právní význam. Jestliže žalobci nechali provést opravy ve vyšší kvalitě, než byl původní stav, je zřejmé, že nešlo o náklady nezbytně nutné k uvedení věci do původního stavu, a neměly proto souvislost se škodní událostí. V části nákladů řízení pak není dovolání žalobců přípustné, neboť nejde o rozhodnutí ve věci samé. Navrhli proto, aby dovolací soud dovolání žalobců odmítl nebo zamítl.

N e j v y š š í s o u d zčásti dovolání zamítl, ve zbylém rozsahu dovolání odmítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníky řízení zastoupenými advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání žalobců je podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. přípustné proti výroku, jímž odvolací soud potvrdil zamítavý rozsudek soudu prvního stupně, jímž bylo v částce 67 754,35 Kč rozhodnuto jinak než v předchozím rozsudku.

Žalobci v řízení uplatňují nárok na náhradu škody odůvodněný tím, že v bytě situovaném bezprostředně nad bytem v jejich vlastnictví došlo k poruše podlahového vytápění spojené s únikem vody, v jejímž důsledku byl vytopen byt žalobců. Náklady vynaložené na uvedení bytu do původního stavu byly žalobcům uhrazeny pojišťovnou pouze zčásti, ve zbývajícím rozsahu se žalobci domáhají náhrady po žalovaných jako po osobách odpovědných za způsobenou škodu.

Podle § 442 odst. 1 obč. zák. hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Podle odstavce 2 tohoto ustanovení škoda se hradí v penězích; požádá-li však o to poškozený a je-li to možné a účelné, hradí se škoda uvedením do předešlého stavu.

Skutečná škoda se vyjadřuje srovnáním majetkového stavu poškozeného před vznikem škody a po poškození. Při určení výše skutečné škody na věci se zásadně vychází z ceny věci v době poškození (§ 443 obč. zák.) a nahrazena má být újma, jež spočívá ve zmenšení majetkového stavu poškozeného, přičemž zmenšením majetkového stavu je již samotné poškození věci. Peněžitá náhrada tohoto úbytku je buď ekvivalentem hodnot, které je nutné vynaložit, aby došlo k uvedení věci do předešlého stavu (Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. 11. 1970, Cpj 87/70, uveřejněné pod číslem 55/1971 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), nebo – zejména není-li uvedení do stavu před poškozením možné – lze vycházet z ceny, jakou věc měla v době poškození, a z rozsahu, v jakém byla poškozena zásahem škůdce, tedy výši odškodnění lze stanovit porovnáním ceny obvyklé, jakou věc měla bezprostředně před poškozením a jakou měla ve stavu po poškození. Cenu obvyklou (obecnou, tržní) představuje cena, za kterou lze v daném místě a čase pořídit náhradní věc stejných kvalit.

U věci nikoliv nové, případně opotřebované je při stanovení výše způsobené škody třeba přihlédnout k obvyklé ceně věci v době jejího poškození a k rozsahu poškození, přičemž od částky vyjadřující náklady na opravu věci musí být odečtena částka odpovídající případnému zhodnocení věci její opravou oproti původnímu stavu (ne vždy k němu musí dojít, záleží na způsobu a rozsahu provedení opravy); poškozenému by vznikalo bezdůvodné obohacení zhodnocením věci, pokud by opotřebené součásti byly nahrazeny součástmi novými a opravená věc by tak nabyla hodnoty vyšší, než jakou měla před poškozením (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 347/2000, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2575/2000).

V řešeném případu dospěly soudy obou stupňů k závěru, že žalovaní odpovídají za způsobenou škodu v rozsahu 249 109 Kč a v tomto rozsahu jsou splněny rovněž všechny předpoklady odpovědnosti za škodu. Tato částka již byla žalobcům vyplacena v rámci pojistného plnění ze strany pojišťovny, kdy jim bylo uhrazeno celkově 382 541 Kč. Žalobci se však žalobou domáhají i náhrady dalších nákladů, které nebyly soudním znalcem (a rovněž revizním posudkem znaleckého ústavu) shledány jako nezbytně vynaložené k uvedení vyplaveného bytu do stavu před jeho poškozením. Částka, kterou žalobci vynaložili na opravy a která převyšuje cenu stanovenou znalcem, nepředstavuje skutečnou škodu, za niž žalovaní odpovídají, zejména proto, že nesouvisí se škodnou událostí či s jednáním, s nímž se pojí odpovědnost za škodu. Výši škody nelze činit závislou na tom, zda poškození svůj byt provedením nezbytně nutných oprav za použití nákladnějších materiálů zhodnotili, neboť uvedená okolnost nemá souvislost s příčinou vzniku škody (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1988, sp. zn. 1 Cz 82/88, publikovaný pod č. 25/1990 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolatelé v této souvislosti bagatelizují výši nákladů na materiály použité v rámci rekonstrukce, které převyšují náklady nutné k uvedení bytu do původního stavu s tím, že tuto výši sice považoval znalec za nadsazenou, nicméně stále možnou; je však třeba zdůraznit, že rozdíl mezi náklady nutně vynaloženými podle posudku znalce a reálně vynaloženými náklady ze strany poškozených, činí téměř dvojnásobek (200 939 Kč), nikoliv pouze žalovanou částku. Hradí-li se náklady účelné k uvedení v předešlý stav, resp. náklady nutné k odstranění následků škodné události (§ 442 odst. 1 obč. zák.), nelze zvýšené náklady označené znalcem jako „předražené“ považovat za nutně vynaložené na uvedení věci do původního stavu. Žalobci by byli uvedeným způsobem bezdůvodně zvýhodněni na úkor žalovaných. V tomto směru proto nelze považovat názor žalobců, že jim náleží plná náhrada nákladů investovaných do opravy vyplaveného bytu, za správný.

Poukazují-li dovolatelé na nález Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2008, sp. zn. II. ÚS 2221/07, nelze jej s ohledem na odlišný skutkový základ považovat za přiléhavý k řešené věci; uvedené rozhodnutí řeší otázku účelnosti a nezbytnosti nákladů vynaložených na uvedení poškozeného automobilu do původního stavu, u nějž je obvyklá cena po opravě zpravidla ovlivňována jinými hledisky, než je tomu u nemovitostí či bytů, a u nějž provedenou opravou ke zhodnocení vozidla většinou nedochází. Soudům nižších stupňů nelze vytýkat, že porušily základní práva poškozených, neboť detailně zkoumaly stav nemovitosti před škodnou událostí, rozsah jednotlivých poškození, rozsah provedených oprav, míru jejich potřebnosti s ohledem na stav nemovitosti před opravou, míru zhodnocení, použité materiály, aj. Je proto správný závěr odvolacího soudu, že celkové náklady vynaložené poškozenými nebyly v plném rozsahu účelně a nezbytně vynaloženy pouze k uvedení do předešlého stavu, nýbrž že zčásti šly na úpravu věcí nepoškozených škodnou událostí, zčásti došlo provedením opravy ke zlepšení dosavadního stavu, a že tedy k uvedení poškozeného bytu do původního stavu postačovaly náklady nižší. Namítají-li dovolatelé, že byli maximálně ostražití a pečlivě postupovali při výběru nejvýhodnější nabídky na provedení opravy a že by se proto měly jimi vynaložené náklady považovat za účelně a nezbytně vynaložené, šlo z jejich strany jistě o příkladný postup, nicméně sama tato okolnost nemůže ovlivnit závěr, že v rozsahu 200 939 Kč nesouvisí vynaložené náklady se škodnou událostí. Dovolatelům zároveň nikdo nevytýká, že poškozený byt rekonstruovali a že tuto událost využili dokonce k jeho zkvalitnění; nemohou však náklady jdoucí nad rámec prostředků nutných k uvedení do předešlého stavu učinit součástí nároku na náhradu škody, který má primárně účel reparační, a tudíž tento jejich jinak logický a opodstatněný postup nelze přičítat k tíži škůdce. Ten odpovídá pouze za újmu vzniklou snížením původní hodnoty věci, není však již povinen hradit náklady přesahující prostředky nezbytné k obnovení stavu v původní hodnotě.

Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. správný, a nebylo zjištěno (ani dovolateli tvrzeno), že by byl postižen vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání podle § 243b odst. 2,

části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Žalobci dále dovoláním napadají rozsudek, jímž odvolací soud v rozsahu 22 370 Kč potvrdil v pořadí druhý zamítavý rozsudek soudu prvního stupně; vzhledem k tomu, že rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 28. 3. 2007 bylo rozhodnuto o nároku obsahujícím dělitelné plnění tak, že bylo žalobě vyhověno jen zčásti, došlo k rozštěpení uplatněného práva na dvě práva se samostatným skutkovým základem; přípustnost dovolání se proto posuzuje samostatně (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1888). Přípustnost dovolání proti potvrzujícímu zamítavému rozsudku odvolacího soudu ohledně částky 22 370 Kč je vyloučena ustanovením § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. vzhledem k tomu, že tímto dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o plnění nepřevyšujícím částku 50 000 Kč; dovolání žalobců není proto v uvedeném rozsahu přípustné a Nejvyšší soud je proto odmítl podle § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř.

Dovolání výslovně napadá i výrok o náhradě nákladů řízení. Nákladový výrok, ač je součástí rozsudku, má povahu usnesení, jímž se nerozhoduje ve věci samé, přičemž přípustnost dovolání proti nim nezakládá žádné ustanovení občanského soudního řádu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001, uveřejněné pod č. 4/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Dovolání pak tedy směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není přípustné, a Nejvyšší soud je proto rovněž odmítl podle § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř.